

Федоренко А.І.*

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

Сучасне суспільство, сучасний світ, розташування фінансових, виробничих, економічних сил, світові виклики сучасності значно відрізняються від ситуації за часів, якої створювався ООН та, зокрема, Рада Безпеки. З 1945 р. сучасний світ змінився докорінним чином, визначальними характеристиками сучасного світу вже є не могутність армій або кількість золота в сховищах, і навіть не такі показники, як промислове виробництво, сільське господарство і т.д. Характерними рисами сучасного світу є глобалізація, космополітизація, знищення національних меж та збільшення взаємовідносин з усіма без виключення країнами світу. Визначальним стають наявність в країні розвинутої сфери нематеріального виробництва, наукові здобутки, особливо, в сфері інформаційних технологій, можливості фінансової системи країни. Все це створює передумови для зміни організаційної структури.

Ключові слова: трансформація Ради Безпеки, «афросоюз», «четвірка», модель «А», модель «Б».

Современное общество, современный мир, расположение финансовых, производственных, экономических сил, мировые вызовы современности значительно отличаются от ситуации во времена, которой создавался ООН и, в частности, Совет Безопасности. С 1945 г. современный мир изменился коренным образом, определяющим характеристикам современного мира уже не могут быть армий или количество золота в хранилищах, и даже не такие показатели, как промышленное производство, сельское хозяйство и т.д. Характерными чертами современного мира является глобализация, космополитизация, уничтожение национальных границ и увеличение взаимотношений со всеми без исключения странами мира. Определяющим становятся наличие в стране развитой сферы нематериального производства, научные достижения, особенно, в сфере информационных технологий, возможности финансовой системы страны. Все это создает предпосылки для изменения организационной структуры.

Ключевые слова: трансформация Совета Безопасности, «афросоюз», «четверка», модель «А», модель «Б».

Modern society, modern world, financial, productive and economic forces, world challenges greatly differ from the situation, when the UN, and in particular the Security Council, was organized. Since 1945 the modern world has changed drastically, characteristic features of nowadays are not the force of the armies or gold in the depository and even not the indices of industrial production, agriculture etc. The characteristic features of modern world are globalization, cosmopolitisa-

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Андреева О.М.

tion, disappearance of national borders, and strengthening the relations with all the countries of the world without exception. The main features are the developed sphere of non-material production, scientific progress, especially in the sphere of informational technologies, potentialities of financial system of the country. All this makes the necessary conditions for changing the structure of the organisation.

Key words: transformation of the Security Council, «afro council», «the quartet», model «A», model «B».

З часу створення ООН в 1945 р. в організаційній структурі Рада Безпеки (РБ) посідає провідне місце. РБ ООН вирішує найглобальніші та найважливіші проблеми людства. Так згідно статуту ООН Рада Безпеки відповідає за підтримання миру та стабільності в світі. Вона складається з 15 країн-членів, 5 постійних членів (Росія, Китай, США, Великобританія, Франція) та 10 країн-членів, що змінюються кожні 2 роки. РБ ООН дуже дієвий та поважний міжнародний орган, рішення якого є обов'язковими до виконання всіма країна-членами ООН. Можливість впливати на рішення РБ може стати визначальною для світового співтовариства, тому членство в РБ є надзвичайно важливим завданням для кожної держави.

Для прийняття рішень Радою Безпеки ООН, необхідно 9 голосів країн-членів причому, обов'язковим є підтримання рішення всіма постійними членами Ради Безпеки. В разі голосування «проти» хоча б одного з постійних членів РБ, рішення вважається не прийнятим незалежно від результатів голосування інших учасників.

Зміни в структурі РБ ООН були лише раз в 1965 р. кількість змінних країн-членів було збільшено з 6 до 9, таким чином збільшивши загальну кількість членів з 11 до 15.

На початку 90-х років розпочались переговори, щодо внесення змін в організаційну структуру ООН, з приводу зміни кількості країн-членів. Саме питання її реформування є найбільш дискусійним питанням, що викликає багато суперечностей. Серед країн-членів ООН немає єдиного підходу до шляхів реформування РБ ООН. Країни, розбились на групи, вимагаючи провести реформу відповідно до їх бачення світу. Так звана «Четвірка», яка складається з Німеччини, Японії, Індії, і Бразилії вимагають рішення про включення в склад РБ ООН ще чотирьох непостійних місць и шести постійних, таким чином збільшивши кількість членів РБ до 25. На постійні місця в РБ ООН претендують Німеччина, Японія, Індія, і Бразилія, Єгипет, Нігерія. «Афросоюз» має свій проект резолюції. Він має багато спільного з пропозиціями «четвірки», але має і свої власні відмінності, найголовнішими відмінностями є збільшення країн-членів РБ до 26, право вето для новообраних членів і не підняття питання з приводу перегляду складу РБ через 15 років. Існують і супротивники створення нових постійних членів в РБ ООН. Іспанія, Італія, Канада, Пакистан пропонують створити 10 додаткових непостійних місць в РБ ООН.

Серед членів РБ ООН також немає єдності щодо реформи. Великобританія та Франція мають побоювання, що в разі невдалої спроби Німеччини приєднатися до них у складі РБ в ООН знову буде піднімати питання про необхідність створення єдиного місця для всього Євросоюзу в Раді Безпеки. Таким чином, вони підтримують «четвірку». США пропонують включити в РБ тільки Японію, але без права вето або розширити Раду Безпеки до 19-20 членів. Китай ще менше, ніж США, готовий співпрацювати з «четвіркою».

Спільний варіант змін в організаційній структурі ООН так і не вироблений до цього часу. Країни не можуть домовитися з приводу кількості та форми членства в Раді Безпеки ООН, проте згідно статуту ООН будь-які зміни в організаційній структурі Ради Безпеки мають відповідати таким критеріям:

1. Реформа повинна відповідати ст. 23 Статуту Організації Об'єднаних Націй, згідно якої до прийняття вирішальних рішень необхідно залучати ті держави, які здійснюють

найбільший фінансовий, військовий і дипломатичний внесок в Організацію Об'єднаних Націй.

2. У результаті реформи має зрости представницький статус організації, особливо це стосується країн, що розвиваються.

3. Реформа не повинна зменшувати ефективність Ради Безпеки.

4. Реформа має зробити цей орган більш підзвітним і більш демократичним.

На сучасному етапі трансформації Ради Безпеки ООН розроблено дві моделі реформи: «А» і «Б». Модель «А» передбачає шість нових постійних місць, але без додаткового права вето, і три нових непостійних місця на дворічний період, які будуть поділені між основними регіональними зонами: Африка – 2 постійних місця і 4 місця терміном на два роки; Азія і Тихий океан – 2 і 3, відповідно; Європа – 1 і 2; Американський континент – 1 і 4. Таким чином, загальна кількість членів Ради Безпеки відповідно до плану «А» має скласти 24 члени.

Модель «Б» не передбачає створення нових постійних місць, але передбачає створення 8 місць на чотирирічний термін з правом поновлення і 1 нове непостійне місце на дворічний термін без права поновлення. Ці місця відповідно до цього плану мають розподілитися між основними регіональними зонами таким чином: Африка 2 місця з правом поновлення (з чотирирічним терміном перебування) та 4 місця без права поновлення (з дворічним терміном перебування); Азія і Тихий океан – 2 і 3, відповідно; Європа – 2 і 1; Американський континент – 2 і 3. Таким чином, відповідно до моделі «Б» у Раді Безпеки ООН 191 країну має представляти також 24 держави.

Попри розбіжності щодо запропонованих моделей реформи Ради Безпеки, згідно принципів та статуту ООН будь-які зміни не варто розглядати, як постійні і як такі, що не можуть бути поставлені під сумнів у майбутньому. Необхідно також зазначити, що реформування потребує і фінансова і судова системи також. Але враховуючи складність питань та розбіжності у поглядах на ці проблеми різних країн не можливо сподіватися на швидке вирішення цих проблем.

Підсумовуючи можна зазначити, що процес трансформації організаційної структури Ради безпеки ООН ще не завершений, серед країн-членів відсутня спільна концепція трансформації. Реформи організаційної структури неодмінно призведуть до збільшення країн-членів РБ, розширення відбуватиметься головним чином за рахунок країн, що розвиваються з Азійського, Африканського континентів. Зміни Ради Безпеки ООН мають бути направлені на розширення представництва країн, що відіграють провідну в сучасному світі, створюють основи майбутнього розвитку суспільства та напрямки розвитку світового співтовариства.

Література

1. [Електронний ресурс] - Головний сайт ООН <http://www.un.org/ru/>
2. Кофи А. Аннан, Генеральний секретарь ООН. Обновление на переходном этапе. Годовой доклад о работе Организации. - ООН, 1997.
3. Основные сведения об ООН: справочник. М.: Международные отношения, 1991.
4. Организация Объединённых Наций: справочник. (Отв. ред. В.Ф. Петровский). М.: Международные отношения, 1986.
5. Генеральная Ассамблея ООН. Проект резолюции. Реформа Совета Безопасности. A/60/L.46.
6. Генеральная Ассамблея ООН. Проект резолюции. Реформа Совета Безопасности. A/59/L.64.
7. Генеральная Ассамблея ООН. Проект резолюции. Реформа Совета Безопасности. A/59/L.67.